

פירוש רבינו עובדיה

א א מאימתי קורין. משעה שהכהנים נכנסין לאכול

בתרומתן. כהנים שנטמאו וטבלו, אין יכולים לאכול בתרומה עד שיעריב שמשן, דהיינו צאת הכוכבים. והא דלא תני משעת צאת הכוכבים, מלתא אגב אורחיה קא משמע לן שאם נטמאו הכהנים בטומאה שטהרתן תלויה בקרבן כגון זב ומצורע, אין הכפרה מעכבת מלאכול בתרומה, דכתיב (ויקרא כ"ב) ובא השמש וטהר ואחר יאכל מן הקדשים, ביאת שמשו מעכבתו מלאכול בתרומה. ואין כפרתו מעכבתו מלאכול בתרומה וכו': עד סוף האשמורה הראשונה. שליש הראשון של לילה, שהלילה נחלק לשלש משמרות. ומשם ואילך לא מקרי תו זמן קריאת שמע דשכיבה, ולא קרינא ביה בשכבך. ומקמי צאת הכוכבים נמי ימא הוא ולא זמן שכיבה. והמקדימים וקורים קריאת שמע של ערבית מבעוד יום, סומכים אהא דרבי יהודה דאמר לקמן בפרק תפלת השחר תפלת המנחה עד פלג המנחה, שהוא שעה ורביע קודם הלילה. וקיימא לן דעבד כר' יהודה עבד, ומיד כשכלה זמן המנחה מתחיל זמן

קריאת שמע של ערבית: עד שיעלה עמוד השחר. דכל הלילה מקרי זמן שכיבה. והלכה כרבן גמליאל שגם חכמים מודים לו, ולא אמרו עד חצות אלא כדי להרחיק את האדם מן העבירה. ומיהו לכתחילה משהגיע עונת קריאת שמע של ערבית דמתניתין דהיינו מצאת הכוכבים, אסור לסעוד וכל שכן לישן עד שיקרא קריאת שמע ויתפלל: מעשה שבאו בניו מבית המשתה. בני רבן גמליאל שמעיהו לרבנן דאמרי עד חצות, והכי קאמרי ליה, הא דפליגי רבנן עלך, דוקא קאמרי עד חצות ותו לא, ויחיד ורבים הלכה כרבים, או דילמא רבנן כוותך סבירא להו, והאי דקאמרי עד חצות, כדי להרחיק את האדם מן העבירה. ואמר להו, רבנן כוותי סבירא להו, והאי דקאמרי עד חצות כדי להרחיק את האדם מן העבירה וחייבים אתם לקרות: ולא זו בלבד. כולה מילתא דרבן גמליאל היא דאמר לבניו: הקטר חלבים. של קרבנות: ואברים. של עולת תמיד של בין הערבים שזרק דמו ביום, מצוה להעלות הנתחים כל הלילה, דכתיב (ויקרא ו') היא העולה על מוקדה על המזבח כל הלילה עד הבקר: וכל הנאכלין ליום אחד. כגון תודה וחטאת ואשם וכיוצא בהם שהם נאכלים ליום ולילה, זמן אכילתן עד שיעלה עמוד שחר והוא המביא לידי נותר: אם כן למה אמרו חכמים

א א מאימתי קורין את שמע בערבין. משעה

שהכהנים נכנסים לאכול בתרומתן, עד סוף האשמורה הראשונה, דברי רבי אליעזר. וחכמים אומרים, עד חצות. רבן גמליאל אומר, עד שיעלה עמוד השחר. מעשה שבאו בניו מבית המשתה, אמרו לו, לא קרינו את שמע. אמר להם, אם לא עלה עמוד השחר, חייבין אתם לקרות. ולא זו בלבד, אלא כל מה שאמרו חכמים עד חצות, מצותן עד שיעלה עמוד השחר. הקטר חלבים ואברים, מצותן עד שיעלה עמוד השחר. וכל הנאכלין ליום אחד, מצותן עד שיעלה עמוד השחר. אם כן, למה

אָמְרוּ חֲכָמִים עַד חֲצוֹת, פְּדֵי לְהִרְחִיק
אֶת הָאָדָם מִן הָעֵבֶרָה:

ב מֵאֵימַתִּי קוֹרִין אֶת שְׁמֵע בְּשַׁחְרִין,
מְשִׁיפִיר בֵּין תְּכַלֵּת
לְלֶבֶן. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, בֵּין תְּכַלֵּת
לְפָרְתִי. וְגוֹמְרָה עַד הַנֶּץ הַחֲמָה. רַבִּי
יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר, עַד שְׁלֹשׁ שָׁעוֹת, שְׁפֹן דֶּרֶךְ
בְּנֵי מְלָכִים לַעֲמֹד בְּשְׁלֹשׁ שָׁעוֹת. הַקּוֹרָא
מִפָּאן וְאַלְהָ, לֹא הַפְסִיד, כְּפָאָדָם הַקּוֹרָא
בְּתוֹרָה:

ג בֵּית שְׁמַאי אוֹמְרִים, בְּעָרֵב כָּל אָדָם
יְטוּ [א] וְיִקְרָאוּ, וּבְבֹקֶר יַעֲמְדוּ,
שְׁנֵאמָר וּבְשִׁכְבָּךְ וּבְקוֹמְךָ (דברים ו', ז').
וּבֵית הֵלֵל אוֹמְרִים, כָּל אָדָם קוֹרָא
כְּדַרְפוֹ, שְׁנֵאמָר וּבְלִכְתָּךְ בְּדַרְךָ (שם). אִם
כֵּן, לָמָּה נֶאמָר וּבְשִׁכְבָּךְ וּבְקוֹמְךָ, בְּשָׁעָה
שְׁבִנִי אָדָם שׁוֹכְבִים, וּבְשָׁעָה שְׁבִנִי אָדָם
עוֹמְדִים. אָמַר רַבִּי טַרְפוֹן, אֲנִי הֵייתִי בְּאֵ
בְּדַרְךָ, וְהֵטִיתִי לְקִרְוֹת כְּדַבְרֵי בֵּית
שְׁמַאי, וְסִפְנֹתִי בְּעֵצְמִי מִפְּנֵי הַלְּסֻטִים.
אָמְרוּ לוֹ, כְּדָאִי הֵייתָ לְחוּב בְּעֵצְמְךָ,
שְׁעֵבְרַתָּ עַל דְּבַרֵי בֵּית הֵלֵל:

דאמר עד שלש שעות ביום, שכן דרך בני מלכים שאין עומדין ממטתן עד סוף שעה שלישית. ורחמנא דאמר ובקומך, עד שעה שכל בני אדם עומדים ממטתן קאמר והלכה כרבי יהושע, ומיהו לכתחלה צריך לכיין לקרות קריאת שמע עם הנץ החמה כמו שהיו הוהתיקים עושים: לא הפסיד. כלומר לא הפסיד מלברך לפניו ולאחריה, אלא אף על פי שעברה עונתה קורא ומברך לפניו ולאחריה: כאדם הקורא בתורה. אף על פי שלא יצא די חובת קריאת שמע בעונתה, יש לו קבול שכר כקורא בתורה: ג יטו. על צדיהם, דכתיב בשכבך דרך שכיבה: יעמדו. דכתיב ובקומך דרך קימה: כדרכו. בין בקימה בין בישיבה בין בשכיבה בין בהליכה: כדי היית. ראוי היית ליהרג, ואם

פירוש רבינו עובדיה

עד חצות. בקריאת שמע ובאכילת קדשים, אבל בהקטר חלבים ואיברים לא אמרו בו חכמים עד חצות כלל, ולא נקט ליה הכא אלא להודיע שכל דבר שמצותו בלילה כשר כל הלילה: כדי להרחיק את האדם מן העבירה. שלא יבא לאכלן אחר שיעלה עמוד השחר ויתחייב כרת, וכן בקריאת שמע שלא יאמר עדיין יש לי שהות ותעבור עונתה: ב בין תכלת ללבן. בין חוטי תכלת לחוטי לבן שבציצית. פירוש אחר, גיזת צמר שצבעה תכלת ויש בה מקומות שלא נקלט הצבע יפה ונשאר לבן: בין תכלת לכתית. צבע התכלת קרוב לגוון של כרתי כרישין שקורין פורו"ש בלע"ז: עד שלש שעות. ביום, עד סוף שעה שלישית שהוא רביע היום בזמן שהימים והלילות שוים. ולעולם זמן קריאת שמע הוא עד רביע היום בין שהימים ארוכים בין קצרים. וכן הא דתנן לקמן [פ"ד מ"א] תפלת השחר עד ארבע שעות ביום, היינו עד שליש היום, וארבע שעות דנקט, לפי ששליש היום הוא ארבע שעות בזמן שהימים והלילות שוין. וכל מקום שנוזכר במשנה כך וכך שעות ביום, על דרך זה אתה צריך לחשוב ולדון. זו הבנת מפירושי הרמב"ם ונתקבל לי. וטעמא דרבי יהושע

[א] יטו. י"ג יטו:

פירוש רבינו עובדיה

היית מות היית מתחייב בנפשך: ד שתיים לפנייה. יוצר אור ואהבה: ואחת לאחריה. אמת ויציב: ובערב. מברך: שתיים לפנייה. מעריב ערבים ואהבת עולם: ושתיים לאחריה. אמת ואמונה והשכיבנו: אחת ארוכה ואחת קצרה. אשתים שלפניה קאי, יוצר אור ארוכה שפותחת בברוך וחותרמת בברוך, וכן מעריב ערבים. אהבה קצרה, שחותמת בברוך ואינה פותחת בברוך: לחתום. בברוך: שלא לחתום. כגון ברכת הפירות וברכת המצות: ה מזכירין יציאת מצרים בלילות. פרשת ציצית אומרים אותה בקריאת שמע של ערבית ואף על פי שאין לילה זמן ציצית דכתיב וראיתם אותנו, פרט לכסות לילה אומרים אותה בלילה מפני יציאת מצרים שבה: כבן שבעים שנה. הייתי נראה זקן. ולא זקן ממש אלא שהלבינו שערותיו יום שמינו אותו נשיא כדי שיראה זקן וראוי לנשיאות, ואותו היום דרש בן זומא מקרא זה: ולא זכיתי. לא נצחתי לחכמים. ודומה לו בש"ס בפרק בנות כותים [לה:] בהא זכנהו ר' אלעזר לרבנן כלומר נצחם:

ב א היה קורא בתורה. פרשת קריאת שמע: והגיע זמן. קריאת שמע: אם כיון לבו יצא. לדברי האומר מצות צריכות כוונה צריך לפרש אם כיון לבו שיהא מתכוין לצאת ידי חובתו, והאומר מצות אין צריכות כוונה מפרש אם כיון לבו לקרות כנקודתן וכהלכתן לאפוקי קורא להגיה שאינו קורא התיבות כנקודתן אלא קורא ככתיבתן כדי להבין בחסרות ויתרות, דבקריאה כזו לא יצא. ואנן קיימא לן כמאן דאמר מצות צריכות כוונה: בפרקים. לקמן במתניתין מפרש מה הם הפרקים: שואל מפני הכבוד. שואל בשלום אדם נכבד שראוי להקדים לו שלום כגון אביו או רבו או שגדול ממנו בחכמה: ומשיב. ואין צריך לומר שמשיב להם שלום אם הקדימו לו: ובאמצע. הפרק: שואל מפני היראה. אדם שהוא ירא מפניו שמא יהרגהו, ואין צריך לומר שמשיב לו שלום. אבל מפני הכבוד לא: רבי יהודה אומר באמצע. הפרק, שואל

ד בַּשַּׁחַר מְבָרַךְ שְׁתֵּימָּה לְפָנֶיהָ וְאַחַת לְאַחֶיהָ, וּבְעֶרֶב שְׁתֵּימָּה לְפָנֶיהָ וְשְׁתֵּימָּה לְאַחֶיהָ. אַחַת אַרוּכָה, וְאַחַת קְצָרָה. מִקּוּם שְׁאָמְרוּ לְהֵאָרִיף, אֵינּוּ רִשָּׁאֵי לְקַצֵּר. לְקַצֵּר, אֵינּוּ רִשָּׁאֵי לְהֵאָרִיף. לַחֲתֹם, אֵינּוּ רִשָּׁאֵי שְׁלֹא לַחֲתֹם. וְשְׁלֹא לַחֲתֹם, אֵינּוּ רִשָּׁאֵי לַחֲתֹם:

ה מְזַכְרִין יְצִיאַת מִצְרַיִם בְּלֵילוֹת. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה, הָרִי אֲנִי כְּבֹן שְׁבַעִים שָׁנָה, וְלֹא זָכִיתִי שֶׁתֵּאָמַר יְצִיאַת מִצְרַיִם בְּלֵילוֹת, עַד שֶׁדָּרְשָׁה בֶּן זֹמָא, שֶׁנֶּאֱמַר לְמַעַן תִּזְכֹּר אֶת יוֹם צֵאתְךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם כָּל יְמֵי חַיֶּיךָ (דברים ט"ז, ג'). יְמֵי חַיֶּיךָ, הַיְמָיִם. כָּל יְמֵי חַיֶּיךָ, הַלֵּילוֹת. וְחַכְמָיִם אוֹמְרִים, יְמֵי חַיֶּיךָ, הָעוֹלָם הַזֶּה. כָּל יְמֵי חַיֶּיךָ, לְהֵבִיא לִימּוֹת הַמְּשִׁיחַ:

ב א הָיָה קוֹרֵא בַּתּוֹרָה, וְהִגִּיעַ זְמַן הַמְּקַרָּא, אִם כְּיוֹן לְבוֹ, יִצָּא. וְאִם לָאוּ, לֹא יִצָּא. בְּפָרְקִים שׁוֹאֵל מִפְּנֵי הַכְּבוֹד וּמִשִּׁיב, וּבְאֲמָצַע שׁוֹאֵל מִפְּנֵי הִירָאָה וּמִשִּׁיב, דְּבִרְי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, בְּאֲמָצַע שׁוֹאֵל מִפְּנֵי

הִירָאָה, וּמְשִׁיב מְפָנֵי הַכְּבוֹד. בְּפָרְקִים
שׂוֹאֵל מְפָנֵי הַכְּבוֹד, וּמְשִׁיב שְׁלוֹם לְכָל
אָדָם:

**ב אֵלוֹ הֵן בֵּין הַפָּרְקִים. בֵּין בְּרָכָה
רִאשׁוֹנָה לְשֵׁנִיָּה, בֵּין שְׁנֵי
לְשִׁמְעַ, וּבֵין שְׁמַע לְוְהִיָּה אִם שְׁמַעַ, בֵּין
וְהִיָּה אִם שְׁמַעַ לְוִיֵּאמָר^[א], בֵּין וִיֵּאמָר
לְאַמֶּת וִיֵּצִיב. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, בֵּין
וִיֵּאמָר לְאַמֶּת וִיֵּצִיב לֹא יִפְסִיק. אָמַר
רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן קֶרְחָה, לָמָּה קִדְּמָה שְׁמַע
לְוְהִיָּה אִם שְׁמַעַ, אֵלֹא כִּדֵּי שִׁיקְבֵּל עָלָיו
עַל מַלְכוּת שְׁמַיִם תְּחַלֶּה, וְאַחַר כֵּן יִקְבֵּל
עָלָיו עַל מִצּוֹת. וְהִיָּה אִם שְׁמַעַ
לְוִיֵּאמָר^[א], שְׁוִהִיָּה אִם שְׁמַעַ נוֹהֵג בַּיּוֹם
וּבְלֵילָה, וִיֵּאמָר אֵינוֹ נוֹהֵג אֵלֹא בַּיּוֹם:**

**ג הַקּוֹרָא אֶת שְׁמַע וְלֹא הַשְּׁמִיעַ
לְאַזְנוֹ, יֵצֵא. רַבִּי יוֹסִי
אוֹמֵר, לֹא יֵצֵא. קָרָא וְלֹא דִקְדַּק
בְּאוֹתֵיּוֹתֶיהָ, רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר יֵצֵא, רַבִּי
יְהוּדָה אוֹמֵר לֹא יֵצֵא. הַקּוֹרָא לְמַפְרַע,
לֹא יֵצֵא. קָרָא וְטָעָה, יַחֲזֹר לְמִקּוֹם
שְׁטָעָה:**

ולא יניד הנח ולא ירפה החזק ולא יחזק הרפה, וצריך להתניי זי"ן של תזכרו שלא יהא נראה כאומר תשכרו בשי"ן כלומר כדי שתרכבו שכו, שהרי אין ראוי לשמש את הרב על מנת לקבל פרס: **הקורא למפרע.** הקדים פסוק שלישי לשני ושני לראשון וכיוצא בזה: **לא יצא.** דכתיב והיו הדברים בהוייתן יהיו כלומר כמו שהן סדורין בתורה. ומיהו אם הקדים פרשת ויאמר לפרשת והיה אם שמוע, ופרשת והיה אם שמוע לשמע, נראה דאין זה חשוב למפרע ויצא, שהרי אינן סדורות זו לאחר זו בתורה: **יחזור למקום שטעה.** אם בין פרק לפרק טעה, שאינו יודע באיזה פרק הפסיק ולראש

פירוש רבינו עובדיה

בשלוש מי שהוא ירא ממנו, ומשיב שלום למי שמוטל עליו לכבדו: **ומשיב שלום לכל אדם.** שהקדים לו שלום. והלכה כר"י ובכל מקום שאסור להפסיק, כך אסור לדבר בלשון הקודש כמו בשאר לשונות: **ב בין ויאמר לאמת ויצבי לא יפסיק.** דכתיב וה' אלהים אמת (ירמיה י'), הלכך אין מפסיקין בין אני ה' אלהיכם לאמת. וכן הלכה: **שוהיה אם שמוע נוהג בין ביום בין בלילה.** דכתיב בה (דברים י"א) ולמדתם אותם את בניכם, ותלמוד תורה נוהג בין ביום ובין בלילה: **ויאמר אינו נוהג אלא ביום.** דאית ביה פרשת ציצית שאינה נוהגת בלילה, דכתיב (במדבר ט"ו) וראיתם אותו: **ג רבי יוסי אומר לא יצא.** דכתיב שמע, השמע לאזנך מה שאתה מוציא מפיק. ותנא קמא סבר, שמע בכל לשון שאתה שומע. והלכה כתנא קמא: **ולא דקדק באותיותיה.** להוציאן בשפתיו יפה, בשתי תיבות שהתיבה השניה מתחלת באות שהתיבה הראשונה נגמרת, כגון על לבבך, עשב בשדך, ואבדתם מהרה, אם אינו נותן ריוח ביניהם להפרידם נמצא קורא אותם שתי אותיות כאות אחת: **רבי יוסי אומר יצא.** והלכה כר' יוסי. מיהו לכתחלה צריך לדקדק באותיותיה, וכן יזהר שלא יניח הנד

[א] לְוִיֵּאמָר. הלמ"ד בחירק חטוף:

פירוש רבינו עובדיה

איזה פרק יחזור, חוזר להפסק ראשון שהוא והיה אם שמוע. והרמב"ם אומר שהוא ואהבת את ה', ואם באמצע הפרק פסק, שידוע הפרק שפסק בו, אבל אינו יודע באיזה מקום מאותו פרק פסק חוזר לראש אותו הפרק. היה קורא וכתבתם, ואינו יודע אם הוא בוכתבתם של שמוע, חוזר של והיה אם שמוע, ואם נסתפק לכתבתם של שמוע, ואם נסתפק לאחר שהתחיל למען ירבו, אינו חוזר, שעל הרגל לשונו הוא הולך: ד נדבך. שורה של בנין אבנים, כמו נדבכין די אבן גלל בעזרא (ו), ואף על גב דמסתפי דלמא נפלי ולא מצו מכווני, לא הצריכום חכמים לרדת, דקריאת שמע לא בעי כוונה אלא פסוק ראשון בלבד: מה שאינו רשאי לעשות כן בתפלה. דצלותא רחמי היא ובעי כוונה, הלכך יורדין למטה ומתפללין: ה חתן שנשא בתולה, פטור מקריאת שמע לילה ראשון, משום דטריד שמא לא ימצאנה בתולה. ואני שמעתי שמתירא שמא ייעשה כרות שפכה בבעילתו, וטרדא דמצוה היא, ורחמנא אמר ובלכתך בדרך, בלכת דידך הוא דמחייבת, הא דמצוה פטירת: אם לא עשה מעשה. אם לא בעל עד מוצאי שבת שהם ד' לילות, טריד. ומשם ואילך לבו גס בה ותו לא טריד, ואף על פי שלא עשה מעשה חייב בקריאת שמע: ו רחץ לילה הראשון שמתה אשתו. ואף על פי שאבל אסור ברחיצה: אסטניס

אני. קר ומצונן, לשון צינה. ואיכא צערא אם לא היה רוחץ, ואין אסור בימי אבלו אלא רחיצה של תענוג: ח לא כל הרוצה ליטול את השם יטול. אם לא הוחזק חכם ופרוש בשאר דברים

ד האמנין קורין בראש האילן או בראש הנדבך, מה שאינו רשאי לעשות כן בתפלה:

ה חתן, פטור מקריאת שמע בפילה הראשון עד מוצאי שבת, אם לא עשה מעשה. מעשה ברבן גמליאל שקרא בפילה הראשון שנשא. אמרו לו תלמידיו, לא למדתנו רבנו, שחתן פטור מקריאת שמע בפילה הראשון. אמר להם, איני שומע לכם לבטל ממוני מלכות שמים, אפלו שעה אחת:

ו רחץ בפילה הראשון שמתה אשתו. אמרו לו תלמידיו, לא למדתנו רבנו, שאבל אסור לרחץ. אמר להם, איני כשאר כל אדם, אסטניס [א] אני:

ז וכשמת טבי עבדו, קבל עליו תנחומין. אמרו לו תלמידיו, לא למדתנו רבנו, שאין מקבלין תנחומין על העבדים. אמר להם, אין טבי עבדי כשאר כל העבדים, כשר הקיה:

ח חתן, אם רצה לקרות קריאת שמע לילה הראשון, קורא. רבן שמעון בן גמליאל אומר, לא כל הרוצה לטול את השם, יטול:

[א] אסטניס. י"ג אסטניס:

א מי שמתו מטל לפניו, פטור מקרית שמע ומן התפלה ומן התפלין. נושאי המטה וחלופיהן וחלופי חלופיהן, את שלפני המטה ואת שלאחר המטה, את שלמטה צרף בהן, פטורין. ואת שאין למטה צרף בהן, חיבין. אלו ואלו פטורין מן התפלה:

ב קברו את המת וחרו, אם יכולין להתחיל ולגמר עד שלא יגיעו לשורה, יתחילו. ואם לאו, לא יתחילו. העומדים בשורה, הפנימיים פטורין, והחיצוניים חיבין:

ג נשים ועבדים וקטנים פטורין מקרית שמע ומן התפלין, וחיבין בתפלה ובמזוזה ובברכת המזון:

למטה צורך בהן. כגון ההולכים ללוות את המת לכבודו בלבד, חיבין: אלו ואלו פטורים מן התפלה. דלאו דאורייתא היא כמו קריאת שמע. ואיכא דאמרי מפני שהיא צריכה כוונה יתירה: **ב להתחיל ולגמור.** פרשה אחת של קריאת שמע: לשורה. שהיו עושים שורות שורות סביב האבל לנחמו בשובם מן הקבר: **ואם לאו.** שהיה הדרך קרוב מן הקבר עד המקום שבו עושים השורה, ואין פנאי להתחיל ולגמור עד שלא יגיעו לשורה: **הפנימים.** הרואים האבלים: **והחיצונים.** שאינם רואים פני האבלים: **ג נשים ועבדים פטורים מקריאת שמע.** אף על פי שהיא מצות עשה שהזמן גרמא, וכל מצות עשה שהזמן גרמא נשים פטורות, סלקא דעתך אמינא לחיבן הואיל ואית בה מלכות שמים, קא משמע לן. ותפלין מצות עשה שהזמן גרמא הן, דלילה ושבת לאו זמן תפלין נינהו, וסלקא דעתך אמינא הואיל ואתקש תפלין למזוזה, נשים נחייבו, קא משמע לן: **קטנים.** אפילו קטן שהגיע לחינוך לא הטילו על אביו לחנכו בקריאת שמע, לפי שאינו מצוי תמיד אצלו בעונת קריאת שמע. ולא בתפלין, משום דסתם קטן אינו יודע לשמור תפיליו שלא יפח בהן: **וחייבין בתפלה.** דתפלה רחמי היא, ומדרבנן היא, ותקנוה אף לנשים ולחנך בה הקטנים: **ובמזוזה.** דמהו דתימא הואיל ואתקש לתלמוד תורה, כי היכי דנשים פטורות מתלמוד תורה דכתיב (דברים י"א) ולמדתם אותם את בניכם ולא את בנותיכם הכי נמי נפטרו ממזוזה אף על פי שהיא מצות עשה שלא הזמן גרמא קא משמע לן: **ובברכת המזון.** מיבעיא לן אי חייבות בברכת המזון מדאורייתא כיון דכתיב (שם ח') ואכלת ושבעת וברכת הויה ליה מצות עשה שלא הזמן גרמא, או שמא אין חייבות מדאורייתא משום דכתיב (שם) על הארץ הטובה אשר נתן לך והארץ לא נתנה לנקבות ולא אפשיטא:

פירוש רבינו עובדיה

אין [זה] אלא גאווה שמראה בעצמו שיכול לכוין לבו, ואין הלכה כרבן שמעון בן גמליאל. וחזינן לקצת מרבותינו דאמרי דהאידינא כל אדם יקרא קריאת שמע בלילה הראשון, שכיון שבדורות הללו אין מכוונים כל כך בשאר ימים, אם לא יקרא בלילה ראשון מיחזי יותר כיוהרא שמראה עצמו שהוא מכין בכל שעה אלא השתא משום דטריד במצוה:

ג מי שמתו מוטל לפניו. אחד מן הקרובים שחייב להתאבל עליהם מוטל עליו לקברו: פטור מקריאת שמע. משום דטריד טרדא דמצוה: וחלופיהן. שכן דרך שמתחלפין לפי שהכל רוצים לזכות במצוה: את שלפני המטה. המזומנים לנשאה כשתגיע המטה אצלם: ואת שלאחר המטה. כלומר בין אותם שלפני המטה ובין אותם שלאחר המטה, אם המטה צריכה להם לשאתה, פטורים: ואת שאין

פירוש רבינו עובדיה

ד בעל קרי. עזרא תקן שלא יקרא בעל קרי בתורה בין שראה קרי לאונסו בין לרצונו עד שיטבול. ולא מפני טומאה וטהרה שאין דברי תורה מקבלין טומאה אלא כדי שלא יהיו תלמידי חכמים מצויין אצל נשותיהן כתרנגולים: מהרהר. קריאת שמע בלבו כשהגיע זמן המקרא: ואינו מברך, לא לפניו ולא לאחריו. ואפילו בהרהור, כיון דברכות לאו דאורייתא לא מצרכו רבנן: ועל המזון מברך לאחריו. דחיובא דאורייתא הוא: ואינו מברך לפניו. דלאו חיובא דאורייתא היא. וכבר נפסקה ההלכה דבטלוה לטבילותא, ובעלי קריין קורין קריאת שמע כדרך ועוסקין בתורה ומתפללין ומברכין כל הברכות ואין מערער בדבר: ה לא יפסיק. תפלתו לגמרי אלא יקצר כל ברכה וברכה: ולקרות עד שלא תנן החמה. שהותיקין מדקדקים על עצמן לגמור אותה עם הנץ החמה, דכתיב (תהלים ע"ב) ייראוך עם שמש: יתכסה במים. ודוקא מים עכורים שאין לבו רואה את הערוה, אבל צלולים לא:

במים הרעים. מים סרוחים: במי המשרה. מים ששורין בהם פשתן: עד שיטיל לתוכן מים. חסורי מחסרה והכי קתני, ולא יקרא אצל מי רגלים עד שיתן לתוכן מים, ושיעור המים שיטיל למי רגלים של פעם אחת רביעית: וכמה ירחיק מהם. מן המי רגלים שלא הטיל לתוכן מים, ומן הצואה: ארבע אמות. ודוקא כשהוא לצדדים או לאחריו אבל לפניו מרחיק כמלא עינו: ו זב שראה קרי. אף על פי שטמא טומאת שבעה משום זיבה ואין טבילה זו מטהרתו, אפילו הכי צריך טבילה לדברי תורה כתקנת עזרא משום קרי. וכן נדה אם באה להתפלל ופולטת שכבת זרע הרי היא כבעל קרי. ושכבת זרע מטמא האשה בפליטתו כל שלשה ימים לאחר תשמיש, ולאחר מכאן כבר הסריח בגופה ואין ראוי עוד להיות ולד נוצר ממנו. והכי פירוש נדה שפלטה עתה תשמיש ששמה אתמול קודם שראתה והמשמשת מטתה שראתה נדה אחר ששמה צריכין טבילה: ורבי יהודה פוטר. אף במשמשת שראתה נדה פטר ר' יהודה, ואף על גב דמעיקרא בת טבילה הות ואיכא למימר דלא פקעא חובת טבילה מינה. וכבר כתבנו לעיל דבטלוה לטבילותא מפני שהיתה תקנה שאין רוב הצבור יכולין לעמוד בה:

ד בעל קרי מהרהר בלבו, ואינו מברך לא לפניו ולא לאחריו. ועל המזון מברך לאחריו, ואינו מברך לפניו. רבי יהודה אומר, מברך לפניו ולאחריו:

ה היתה עומד בתפלה, ונזכר שהוא בעל קרי, לא יפסיק, אלא יקצר. ירד לטבל, אם יכול לעלות ולהתפסות ולקרות עד שלא תנן החמה, יעלה ויתפסה ויקרא. ואם לאו, יתפסה במים ויקרא. אבל לא יתפסה לא במים הרעים ולא במי המשרה, עד שיטיל [א] לתוכן מים. וכמה ירחיק מהם ומן הצואה, ארבע אמות:

ו זב שראה קרי, ונדה שפלטה שכבת זרע, והמשמשת שראתה נדה, צריכין טבילה, ורבי יהודה פוטר:

[א] שיטיל. י"ג שיטיל: